

С Т А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Гургана Георгиева Ангелова*
Югозападен университет „Неофит Рилски“
Научна специалност „Икономика и управление на туризма“

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Икономика и управление (туризъм) в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Патрисия Сергей Цанкова*
Тема на дисертационния труд: *Круизният туризъм в продуктовото предлагане на туроператорите*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №3012 от 02.10.2025 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономика на туризма“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“, професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки съгласно Заповед на Ректора на УНСС №719 от 12.03.2021 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 02.03.2021-02.03.2024 г.

От представената биографична справка е видно, че докторант Патрисия Сергей Цанкова има над осемгодишен професионален опит в туроператорската и агентска дейност, като от март 2024 г. насочва професионалния си интерес към круизния туризъм, което логично обосновава избора на дисертационна тема и съдържателно кореспондира с предмета и обхвата на научното изследване.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от 240 страници. Основният текст (223 страници) съдържа 8 таблици, 23 фигури и 3 графики. Дисертацията включва още библиография (5 страници), две приложения (6 страници), списък със съкращения (1 страница), списъци на таблици, фигури и графики (4 страници). Библиографският апарат включва 109 източника, от които 18 са на български език, 64 – на английски език, а 25 представляват електронни източници (интернет ресурси) на български и английски език.

Структурата на дисертацията е логически последователна и съответства на цялостното разработване на изследователския проблем с оглед постигане на поставената цел. Състои се от три глави, увод и заключение, като съотношението на отделните части на текста е балансирано. Първа глава представя теоретичната рамка на круизния туризъм, като анализира неговата същност и ключови особености. Специално внимание е отделено на мултикомпонентния характер на круизния продукт, както и на профила на неговите потребители, дефиниран чрез основни демографски и поведенчески характеристики. Втора глава поставя в центъра на анализа продуктовото портфолио на туроператорите. Разгледани са основните аспекти на тяхната дейност, приложимите политики и класификационни особености, с акцент върху икономическото им значение за развитието на круизния туризъм в България. Трета глава представя методологичната рамка и резултатите от емпиричното изследване. Приложен е смесен изследователски подход, включващ анкетно допитване сред потребители и представители на туроператорския сектор, както и полуструктурирани интервюта с продуктови мениджъри. Идентифицирани са ключови фактори, влияещи върху потребителския избор на круизни продукти при организирани туристически пътувания.

Темата е особено актуална, тъй като съвременният активен и платежоспособен турист проявява специфични потребности и търси висококачествени, алтернативни туристически продукти, какъвто е круизният туризъм. Включването на круизни продукти в портфолиото на туроператорите не само удовлетворява тези изисквания, но и засилва тяхната пазарна конкурентоспособност.

Обектът и предметът на изследването са коректно дефинирани. Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и обоснована, а свързаните с нея пет изследователски задачи последователно отразяват алгоритъма и логическата структура на проведеното изследване от докторанта. Изследователската теза е формулирана прецизно, като за нейната обосновка са предложени четири проверими хипотези.

Докторант Патрисия Цанкова се е запознала с удовлетворяващ брой *литературни източници*, които формират стабилен научен фундамент за проведеното изследване. Цитирането на източниците е коректно и напълно отговаря на стандартите за научна етика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Методологията е научно обоснована, логически структурирана и кореспондираща с поставените цели на дисертацията. Комбинацията от количествени и качествени методи – *анкетно проучване* и *полуструктурирано интервю*, осигурява надеждност на изследването, позволява разглеждане на перспективите както на търсенето, така и на предлагането, и предоставя възможност за задълбочен анализ и формулиране на значими изводи. *Получените резултати* имат ясно изразен научно-приложен характер. *Моделът с пет основни критерия* (демография, опит и предпочитания, мотивация, оценка на услугите, обратна връзка и препоръки) осигурява систематичен подход и позволява комплексна оценка на круизните продукти. Изборът на извадка и методи е добре аргументиран и изцяло съобразен с *изпълнението на поставените цел и задачи*.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам формулираните от докторанта научно-приложни и практически приноси, като ги оценявам като релевантни и аргументирани. Считаю, че те представляват лично постижение на автора и са убедително доказателство за неговата научноизследователска, аналитична и професионална компетентност.

Научните и приложни приноси са ясно дефинирани и със значима практическа стойност, като допринасят за по-доброто разбиране на потребителя, оптимизирането на круизните пакетни предложения и позиционирането на България в круизния сектор. Изследването предлага реално приложими решения за туроператорите и заинтересованите институции.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените шест публикации отразяват реалните научни постижения на докторанта и представят резултатите от дисертационния труд пред академичната и професионална общност. Те надвишават минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“, като докторант Цанкова е реализирала общо 55 точки.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 75 страници компютърно набран текст на български и английски език. Съставен е от шест части, които включват обща характеристика на дисертационния труд, структура и съдържание, синтезирано изложение, научни приноси, публикации и декларация за авторство. Авторефератът *отразява в пълна степен* структурата, съдържанието и основните резултати на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

В бъдещи изследвания бих искала да *препоръчам* на докторант Цанкова разширяване на географския обхват на изследването чрез включване на респонденти и туроператори и от други региони на страната с цел повишаване на националната представителност.

Бих искала да задам един *въпрос*, продиктуван от високата ми оценка на научно-приложни приноси на дисертационния труд: „В какви аспекти разработеният модел за пакетно круизно пътуване носи добавена стойност за туроператорите при формиране на конкурентни оферти на българския пазар?“

8. Заключение

В заключение считам, че разработеният дисертационен труд представлява завършено и цялостно изследване. Докторант Патрисия Цанкова демонстрира умения и компетенции за самостоятелно провеждане на научно изследване и обосновано формулиране на научни заключения, което потвърждава нейната подготовка като млад и перспективен учен.

Качеството на дисертационния труд, постигнатите резултати и научно-приложните приноси ми дават основание категорично да изразя *положителна оценка и подкрепа за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на докторант Патрисия Сергей Цанкова по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“, професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.*

08.11.2025 г.
Благоевград

Подпис:

ACADEMIC OPINION

From: Assoc. Prof. Dr. Gergana Georgieva Angelova
South-West University “Neofit Rilski”
Scientific Specialty: Economics and Management of Tourism

Regarding: dissertation for the award of the educational and scientific degree of “**doctor**” in the professional field 3.8 Economics, scientific specialty “Economics and Management (Tourism)” at UNWE, Sofia.

Author of the dissertation: *Patrisiya Sergey Tsankova*
Topic of the dissertation: *Cruise Tourism in Tour Operators’ Product Portfolio*

Grounds for the academic opinion submission: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation in accordance with Order No. №3012/02.10.2025 of the Vice-Rector for Scientific Research of UNWE, Sofia

1. Information about the Doctoral Candidate

The doctoral candidate has been enrolled in the PhD program at the Department of “Economics of Tourism,” Faculty of “Economics of Infrastructure” at the University of National and World Economy (UNWE), specializing in “Economics and Management (Tourism),” professional field 3.8 Economics, within the higher education area 3. Social, Economic, and Legal Sciences, according to the Order of the Rector of UNWE №719 dated 12.03.2021. The training was completed in full-time form during the period 02.03.2021 – 02.03.2024.

From the submitted biographical statement, it is evident that the doctoral candidate, Patricia Sergei Tsankova, has over eight years of professional experience in tour operator and travel agency business. Since March 2024, she has focused her professional interest on cruise tourism, which logically justifies the choice of her dissertation topic and aligns substantively with the subject and scope of the scientific research.

2. General Characteristics of the Submitted Dissertation

The dissertation consists of 240 pages. The main text (223 pages) includes 8 tables, 23 figures, and 3 charts. The dissertation also contains a bibliography list (5 pages), two appendices (6 pages), a list of abbreviations (1 page), and lists of tables, figures, and charts (4 pages). The bibliographic apparatus includes 109 sources, of which 18 are in Bulgarian, 64 in English, and 25 are electronic sources (internet resources) in Bulgarian and English.

The dissertation structure is logically consistent and corresponds to the comprehensive development of the research problem, aiming to achieve the stated objective. It consists of three chapters, an introduction, and a conclusion, with a balanced proportion between the different sections.

The first chapter presents the theoretical framework of cruise tourism analyzing its essence and key characteristics. Special attention is given to the multi-component nature of the cruise product, as well as to the profile of its consumers defined through main demographic and behavioral characteristics.

The second chapter focuses on the product portfolio of tour operators. The main aspects of their activities, applicable policies, and classification features are examined, with an emphasis on their economic significance for the development of cruise tourism in Bulgaria.

The third chapter presents the methodological framework and the results of the empirical study. A mixed research approach was applied, including a survey among consumers and representatives of the tour operator sector, as well as semi-structured interviews with product managers. Key factors influencing consumers' choice of cruise products in organized travel were identified.

The topic is particularly relevant as modern active and solvent tourists exhibit specific needs and seek high-quality alternative tourism products, such as cruise tourism. The inclusion of cruise products in tour operators' portfolios not only meets these requirements but also enhances their market competitiveness.

The object and subject of the research are correctly defined. The main goal of the dissertation is clearly formulated and justified, and the five associated research tasks consistently reflect the algorithm and logical structure of the conducted study. The research thesis is precisely formulated, with four testable hypotheses proposed to substantiate it.

Doctoral candidate Patricia Tsankova has reviewed a satisfactory number of literary sources forming a solid scientific foundation for the research. The citation of sources is accurate and fully complies with the standards of academic ethics.

3. Evaluation of the Scientific and Applied Results

The methodology is scientifically grounded, logically structured, and corresponds to the dissertation objectives. The combination of quantitative and qualitative methods, survey and semi-structured interviews, ensures the reliability of the study, allows consideration of both demand and supply perspectives, and provides an opportunity for in-depth analysis and formulation of significant inferences. The obtained results have a clearly defined scientific and applied character. The model, based on five main criteria (demographics, experience and preferences, motivation, service evaluation, feedback and recommendations), provides a systematic approach and allows a comprehensive assessment of cruise products. The choice of sample and methods is well-justified and fully aligned with the achievement of the stated research goal and related tasks.

4. Evaluation of the Scientific and Applied Contributions

I acknowledge the scientific and applied contributions formulated by the doctoral candidate evaluating them as relevant and well-substantiated. I consider them to represent the author's personal achievement and as convincing evidence of her research, analytical, and professional competence.

The scientific and applied contributions are clearly defined and of significant practical value contributing to a better understanding of the consumer, the optimization of cruise package offerings, and the positioning of Bulgaria in the cruise sector. The study provides practically applicable solutions for tour operators and stakeholders.

5. Evaluation of the Publications

The six presented publications reflect the doctoral candidate's real scientific achievements and present the dissertation results to the academic and professional community. They exceed the minimum national requirements for obtaining the doctoral degree, with the candidate achieving a total of 55 points.

6. Evaluation of the Abstract

The abstract consists of 75 pages of computer-typed text in Bulgarian and English. It is composed of six sections including a dissertation general characterization, structure and content, a summarized exposition, scientific contributions, publications, and a declaration of authorship. The abstract fully reflects the structure, content, and main results of the dissertation.

7. Critical Remarks, Recommendations, and Questions

For future research, I would like to recommend that PhD candidate Tsankova expand the geographical scope of the study by including respondents and tour operators from other regions of the country in order to enhance national representativeness.

I would like to address a question driven by my high evaluation of the dissertation scientific and applied contributions: “In what aspects does the developed cruise package model create added value for tour operators in shaping competitive offers on the Bulgarian market?”

8. Conclusion

In conclusion, I consider the submitted dissertation to represent a complete and comprehensive study. Doctoral candidate Patricia Tsankova demonstrates the skills and competencies required to independently conduct scientific research and formulate well-founded inferences confirming her preparation as a young and promising scholar.

The quality of the dissertation, the achieved results, and the scientific and applied contributions provide sufficient grounds for me to give a categorical positive evaluation and to support the awarding of the educational and scientific degree of “doctor” to Patricia Sergei Tsankova in the scientific specialty “Economics and Management (Tourism),” professional field 3.8 Economics, within the higher education area 3. Social, Economic, and Legal Sciences.

08.11.2025
Blagoevgrad

Signature: